

Bild: Petri Järvinen

Kimitoön, Pargas, Salo, Tykö nationalpark och Skärgårdshavets nationalpark

Havsörnarnas rutt

– Båt- och paddlingsrutt i Skärgårdshavet

Upplev sydvästkustens idylliska byar samt de vackra landskapen i Skärgårdshavet och Tykö nationalpark. Havsrutten runt Finlands största kustnära ö, Kimitoön, går på tre kommuners område; Salo, Kimitoön och Pargas. Havsörnarnas rutt kan göras med motor- eller segelbåt, kajak, SUP-bräde eller till exempel roddbåt. Havsörnen är Skärgårdshavets nationalparks symbol – kom till havsörnens landskap och upplev Skärgårdshavet, ett av Finlands nationallandskap.

- [Läs mer om ruttens upplevelser i den virtuella guiden \(outdooractive.com\)](#)
- [Titta på ruttvideo online \(youtube.com\)](#)

Ruttbeskrivning

Allmän beskrivning av ruten	2
1. Etapp Vuohensaari–Mathildedal	3
2. Etapp Mathildedal–Utö (Salö)	4
3. Etapp Utö (Salö)–Dalsbruk	4
4. Etapp Dalsbruk–Kasnäs	5
5. Etapp Kasnäs–Sandön	5
6. Etapp Sandön–Högland	6
7. Etapp Högland–Eknäs	7
8. Etapp Eknäs–Vuohensaari	7

Allmän beskrivning av rutten

Havsörnarnas rutt är en ganska lång vattenled där trafik- och väderförhållandena kan variera stort. Etapperna som går runt den norra och östra delen av Kimitoön är ledens smalare sträckor som skyddas av fastlandet och öarna. På de södra och västra etapperna på rutten kan det blåsa från Hangö västra fjärd samt Pemarfjärden och Gullkronafjärden, vilket är bra att ta i beaktande när man planerar resan.

Under sommaren erbjuder de flesta byarna och hamnarna längs Havsörnens runda mångsidiga tjänster för båtfolk och paddlare – och naturen i Sydvästra Finland blommar som mest. På våren och hösten finns det färre tjänster längs rutten, men då kan man uppleva det lugna livet i byarna vid kusten och i skärgården och Skärgårdshavets unika naturs uppvaknande eller en färgstark ruskatid.

Havsörnarnas rutt består av åtta etapper. Rundan blir totalt cirka 155 kilometer lång. I början av rutten är de idylliska byarna längs Salo kust och deras sevärheter lättillgängliga. Under ruttens mittetapper besöker du Kimitoöns byar och de unika öarna med sina trevliga utflyktshamnar och naturstigar i Skärgårdshavets nationalpark. I slutet av rutten finns det färre hamnar och tjänster tillbuds, men mera naturfrid i landsbygdslandskapen.

Åk båt och paddla med respekt för kustens och skärgårdens natur, de lokala invånarna och övriga gäster. Läs anvisningarna och tipsen för hållbara och ansvarsfulla utflykter och båtliv på Etikett i friluftslivet och Vett och etikett på sjön. Med allemansrätten kan man i Finland använda naturen oberoende av vem som äger eller innehar området. Med allemansrätten får man bland annat åka båt, simma, meta, röra sig i skogar, vistas och tillfälligt övernatta i områden där det är tillåtet att röra sig. I nationalparker får man i allmänhet röra sig fritt med egna muskler med undantag av begränsningsområden. Det är tillåtet att slå läger i nationalparker endast på platser som anvisats för ändamålet.

Service

Reservera tillräckligt med tid för rundan så att du hinner bekanta dig med de många intressanta kultur- och naturobjekten längs rutten. Under sommarmånaderna kan gästhamnar och övernattningsställen vara populära, så fråga efter övernattningsmöjligheter i tid. Om du planerar att övernatta på annat sätt än i båt eller tält ska du boka inkvarteringen i förväg. Utanför sommarsäsongen är gästhamnarna och en del av inkvarteringsställena stängda eller öppna

endast på beställning. En del av objekten och tjänsterna längs rutten är öppna endast sommartid. Kontrollera de aktuella öppettiderna på objektens och tjänsternas webbsidor samt vädervarningarna i området. Planera din resa omsorgsfullt, det vill säga boka inkvarteringen i förväg och kolla var tältplatserna finns. Observera att på de öar som är en del av Havsörnarnas rutt och som hör till Tykö och Skärgårdshavets nationalparker kan du övernatta endast i båt och på tältplatser.

Säkerhet

På Havsörnens runda finns både skyddade och öppnare etapper. Vindförhållandena förändras enligt dem. Följ väderprognoserna regelbundet. Se till att din utrustning är hel och underhållen innan du ger dig iväg och använd ändamålsenlig räddningsutrustning. Rör dig längs rutten enligt sjötrafikreglerna och iaktta försiktighet. Rutten som beskrivs här följer i regel den båtled som märkts ut på sjökorten (lägsta djup 2,9 m), men den är ändå endast riktgivande. Vid navigering till havs ska man alltid använda sjökort och/eller navigator. I etappernas beskrivningar anges numret på det sjökortsblad där etappen i fråga och dess hamnar finns. Att vika av från farleden till hamnar och besöksmål sker enligt varje gästbåts-, service- och utflyktshamns samt gästbryggas besöksrutt och -anvisning.

I början av leden vid Vuohensaari är infartsledens djup cirka 1,8 m. För seglare rekommenderas att man startar rutten i Förby i Salo, Dalsbruk i Kimitoön eller Kasnäs eller Pargas Port. Den fria höjden på Pungböle bro är 15,4 m, på Strömma kanalbro 3,4 m och Strömma museibron 2,1 m. Kontaktuppgifter för öppnandet av Strömma kanalbron finns på Trafikledsverkets webbplats.

Skydda dig mot fästingar och gör en fästingkontroll varje kväll. Fästingarna trivs särskilt i kust- och skärgårdsnaturen.

Tips

Havsörnarnas rutt kan inledas förutom i Vuohensaari i Salo även på flera andra ställen längs rutten. Flera hamnar har båtramp och parkeringsplats. Båtar och kajaker kan hyras bland annat i Dalsbruk och Kasnäs på Kimitoön och kajaker och SUP-brädor i Mathildedal i Salo. Skärgårdshavets nationalparker samarbetspartner erbjuder även uthyrning av utrustning och många andra tjänster. Ölmos strand på Kimitoön är en bra utgångspunkt för paddlare. Paddlare har möjlighet att välja kortare rutter mellan destinationer än de som beskrivs i den här guiden. "Genvägen" genom Lövö bron förkortar rutten med cirka 10 km.

Start- och ankomstpunkt

Från Salo centrum kommer du till ruttens startpunkt i Vuohensaari längs Satamakatu. Adressen är Satamakatu 102 och avståndet från centrum är 4,4 km. På alla huvudvägar finns skyltar till Vuohensaari. Längs Satamakatu ligger en asfalterad båtramp i Uskela å. Båtrampen finns halvvägs mellan centrum och Vuohensaari och vid båtrampen på finns en obebakad parkeringsplats. På Salo guidekarta finns ett P-märke vid båtrampen och parkeringsplatsen.

1. Etapp Vuohensaari- Mathildedal

Havsörnarnas rutt börjar från Vuohensaari i närheten av Salo centrum och tar båtfararen genom intressanta naturmiljöer och bruksbyar. Etappen avslutas i artesan- och bruksbyn Mathildedal i närheten av Tykö nationalpark.

Vuohensaari är ett populärt rekreationsområde med bland annat campingområde, kafé-restaurang, naturstig, minigolfbana och badstrand. Det är lätt att börja paddla från sandstranden, och när man lämnar Vuohensaari syns Vaisakko naturskyddsområde med sina ädelträdsskogar till höger på uddspetsen.

I Rauvolanselkä vik, vid Purilanjoki flodmynningen, ligger en del av naturreservatet Viurilanlahti, som är ett viktigt samlingsområde för flyttfåglar.

Rutten fortsätter vid sidan av öarna Papinsaari, Mäntysaari och Kaisaari, av vilka man kan ta iland på den sista vid en sandstrand med kajaker eller små båtar. De tre öarna hör till Tykö nationalpark, och på Kaisaari finns en eldplats och ett skärmskydd (ingen vedservice).

Rutten fortsätter över Kirjakkala fjärden mot Tyköfjärden, och efter Jungfrusund ser man Tykö bruksby, där en av Finlands vackraste herrgårdar i rokokostil, Finlands minsta stenkyrka och flera andra kulturhistoriskt värdefulla byggnader ligger. I byn är

Länkar

- [Etikett i friluftslivet \(utinaturen.fi\)](#)
- [Vett och etikett på sjön \(utinaturen.fi\)](#)
- [Trafikledsverket \(vayla.fi\)](#)
- [Väder och varningar \(ilmatieteentaitos.fi\)](#)
- [Paddla säkert \(utinaturen.fi\)](#)
- [Säkert med båt \(utinaturen.fi\)](#)
- [Skydda dig mot fästingar \(utinaturen.fi\)](#)
- [Salos guidekartan \(kartta.salo.fi\)](#)

Bild: OneTake Productions

historien starkt närvarande och från byn är det lätt att ge sig ut på lederna i Tykö nationalpark. Efter Tykö kan du göra en avstickare till eller förslagsvis övernatta på Isoholma som är en ö i Tykö nationalpark med eldplatser, vindskydd och toaletter. Från Isoholma är det drygt ett par kilometer till Mathildedal.

I Mathildedals bruksby finns upplevelser för de som är intresserade av såväl historia, kultur som natur. Byn ligger mellan sjön Matildanjärvi och havet och också i närheten av Tykö nationalpark. I denna glada artesanby är det lätt att njuta av kulturutbudet, inkvartering av hög kvalitet och sportmöjligheter i centralparken. Från byn är det lätt att nå Tykö nationalparks leder till skogar, sjöar och myrar.

- [Vuohensaari, på finska och engelska \(vuohensaari.fi\)](#)
- [Tykö nationalpark \(utinaturen.fi\)](#)
- [Tykö och Mathildedal, på finska och engelska \(visitsalo.fi\)](#)

2. Etapp Mathildedal–Utö (Salo)

Den andra etappen på Havsörnarnas rutt tar dig till det avslappnade skärgårdslivet i havsnära Salo med sina olika öar, bland annat Storön, Niksor, Utö och Pettu. Etappen går från bruksbyn Mathildedal mot öarna i Finby område i södra Salo. Resan går bland annat genom Strömma kanal som skiljer Salo och Kimitoön från varandra.

Bild: OneTake Productions

Njut av solnedgången, gör en cykeltur till de olika öarna eller bekanta dig med stränderna, de fantastiska utsiktsklipporna eller den mångsidiga naturen. Området är också känt för sina goda fiskevatten. I Finby möts du av den fantastiska naturen och havsnära atmosfären. Här är havet och naturen ständigt starkt närvarande.

Finby öarna är som livligast sommartid när hamnarna fylls av båtar och stugägarna anländer till sina stugor. Ankomstpunkten på etapp 2 är Algrundets lilla ö

mellan Niksor och Utö. På ön finns en gästbrygga och kafé-restaurangen Nixor med service.

Andra bra platser att stanna på i närheten är hamnen Förby och Tiiranta med sina många tjänster. I Förby hittar du förutom kaféer och restauranger även hyresstugor.

- [Finby, på finska och engelska \(visitsalo.fi\)](https://visitsalo.fi)
- [Algrundet, Förby och Tiiranta, på finska \(visitsarkisalo.fi\)](https://visitsarkisalo.fi)

3. Etapp Utö (Salo)–Dalsbruk

På vägen från Utö i Salo till Dalsbruks bruksby kan du ta relativt skyddade rutter förbi skärgården utanför Västanfjärds by. När du närmar dig Dalsbruk ser du redan på långt håll de gamla historiska trähusen, som kantar bystränderna, de moderna höghusen bakom dem samt fabriken, vars pipor reser sig högt.

Bild: OneTake Productions

Västanfjärd har flera hundra års historia av kalkstensgruvor som sträcker sig ända till 1600-talet. Västanfjärd har också ett starkt samband med sjöfartens och segelfartygsbyggandets historia. I dessa vatten har man också i tiderna transporterat malm till järnfabriken som fungerade i Dalsbruk under tiden 1686–2012.

I byn Dalsbruk hittar du en komplett gästhamn, butiker och restauranger. I närskogarna finns naturstigar och en frisbeegolfbana. Inkvarteringsalternativen är allt från Tentsile trädgård till hotell.

Dalsbruks gästhamn betjänar besökare som kommer med egen båt från tidig vår till sen höst. För den som kommer med kajak lönar det sig att antingen ta i land vid båtrampen bredvid servicestationen eller cirka 300 meter österut på den fria stranden.

- [Västanfjärd \(visitkimitoon.fi\)](https://visitkimitoon.fi)
- [Dalsbruk \(visitkimitoon.fi\)](https://visitkimitoon.fi)
- [Dalsbruk.fi \(dalsbruk.fi\)](https://dalsbruk.fi)

4. Etapp

Dalsbruk–Kasnäs

Etapp 4 tar dig från Dalsbruks hamn över Falkofjärdens rygg, där du ser Lövä bro som höjer sig i öst. Med kajak kan man kryssa sig fram mellan öarna mot Kasnäs. Båtleden löper på öppnare vatten. I Kasnäs hamn hittar du allt en båtfarare behöver. Gör en avstickare till Fåfångsskärets rekreationsö. Där finns båtbygga och dass. Det är ett utmärkt ställe för en liten paus.

Bild: Petri Järvinen

I Kasnäs kan du njuta av en skärgårdsinspirerad buffé. Om du stannar längre kan du njuta av skärgårdsbadet och ett mångsidigt utbud av aktiviteter. Kasnäs hotell erbjuder inkvartering, men du kan också övernatta i Tentsile trädgård. I Kasnäs finns också trevliga naturstigar. Geologiska naturstigen (600 m) i Kasnäs tar dig på upptäcktsfärd till vulkanernas, bergskedjornas och istidens värld.

Byn Kasnäs ligger lite långt från själva hamnen, men är redan värt ett besök på grund av de charmiga trähusen. Mitt i byn hittar du också ett idylliskt sommarkafé där du kan ta en skön paus.

- [Kasnäs \(kasnas.com\)](http://kasnas.com)
- [Aktiviteter i Kasnäs \(visitkimitoon.fi\)](http://visitkimitoon.fi)

5. Etapp

Kasnäs–Sandön

Från Kasnäs udde svänger man först västerut och sedan mot norr. Nu fortsätter resan huvudsakligen i Skärgårdshavets nationalpark. Upplev Holmas unika kulturlandskap, Högsåras gamla lotsby och Sandöns fina sandstränder. Besök naturstigarna och de idylliska byarna.

Bild: OneTake Productions

Från Kasnäs kan man bege sig direkt till Högsåra, men det lönar sig att ta en kort omväg söderut, dvs. till ön Holma. Öns västra del är en del av Skärgårdshavets nationalpark och från byvägen går två naturstigar till kulturlandskapen och utsiktsplatsen där man kan se ända till Gullkronafjärden.

Ta en kaffepaus i Högsåras idylliska lotsby, där redan Kejsare Alexander III gärna tillbringade sina somrar. På ön finns två gästhamnar. För paddlare finns sandstränder alldeles intill gästhamnen, på öns norra sida i Kejsarhamnen och på västra sidan i Sandvik.

I Sandvik finns också tältplats i Skärgårdshavets nationalpark samt en underhållen eldplats. Observera att tjänsterna på Högsåra är begränsade utanför sommarsäsongen. I Sandviken kan man endast ta i land med liten båt och kajak.

Låt havsvinden föra dig mot Purunpää storslagna udde, som är ett naturskyddsområde. På Krogarudden i Purunpää finns också lämningar av en medeltida krog och klipphuggningar. Ta en paus på Jungfruholmen, där du hittar Skärgårdshavets största jättegyta.

På Sandön finns Skärgårdshavets nationalparks eldplats och tältplats med toaletter. Stränderna är grunda vilket ska beaktas vid förtöjning av båten. Däremot är det lätt att ta i land med kajak.

Du kan också göra en avstickare till Söderlångviks ståtliga herrgård. Med båt kan du ta i land vid bryggan och stanna över dagen, men det är inte tillåtet att övernatta.

- [Holma \(utinaturen.fi\)](#)
- [Högsåra \(visitkimitoon.fi\)](#)
- [Sandvik \(utinaturen.fi\)](#)
- [Purunpää \(visitkimitoon.fi\)](#)
- [Sandön \(utinaturen.fi\)](#)
- [Söderlångvik \(soderlangvik.fi\)](#)

6. Etapp Sandön–Högland

Denna etapp går i nordöstra hörnet av Skärgårdshavets nationalpark. Längs rutten finns knappt några kommersiella tjänster, men landskapen är fantastiska. Klättra upp i utsiktstornet på nationalparkens högsta ö, Högland och upplev havslandskapet ur havsörnarnas perspektiv.

Bild: OneTake Productions

Redan under sten- och bronsåldern letade människor efter det rikliga bytet vid havet, och mänsklig bosättning började spridas till området för den nuvarande nationalparken under järnåldern.

På Högland hittar du ruinerna av en lite yngre bosättning. En ruin misstänks vara en gammal fiskbod och den andra är en "rysk ugn" från 1700-talet. Historien om öns torpare och natur kan utforskas på två naturstigar med skyltar.

Högland är den högsta ön i Skärgårdshavets nationalpark och öns silhuett stiger till en höjd av 41 meter. Utsiktstornet erbjuder fri utsikt över Gullkornas fjärd. Ett tidigare triangelmätningstorn spelade en viktig roll under andra världskriget och användes senare som mätningstorn vid tillverkning av kartor.

Sommartid är farlederna livligt trafikerade av fritidsbåtar, men den som kommer utanför säsongen kan njuta av verklig frid. Det är lätt att ta sig till viken som öppnar sig norrut. Där finns en brygga, en tält- och eldplats och en toalett. Kom ihåg att akta dig för det undervattensgrund som finns i Höglands vikmyrning.

Vid Ölmos strand på Kimitoöns huvudö kopplar både skepparen och resten av sällskapet av genom att vada i det grunda vattnet på den fina sandstranden. Stranden är också lämplig som startpunkt för paddlare.

- [Högland \(utinaturen.fi\)](#)
- [Ölmos, Västerbuktens simstrand \(visitkimitoon.fi\)](#)

7. Etapp Högland–Eknäs

Från Högland fortsätter Havsörnarnas rutt mot nordost och Pemarfjärden. Rutten följer båtleden som går runt Sandö och svänger mot Pungböle bro, som förenar kommunerna Kimitoön och Sagu. Cirka en kilometer före bron på Kimitoöns sida ligger Eknäs semesterby, som är slutpunkten på denna etapp.

Bild: Johannes Sipponen

Drygt tio kilometer väster om Högland ligger ön Dalskär i Skärgårdshavets nationalpark. Det lönar sig att bekanta sig med Dalskärs unika skulpturpark under vattnet. Du kan bekanta dig med skulpturstigen genom att snorkla och dyka. Cirka fyra kilometer från Dalskär ligger den idylliska ön Gullkrona med gästhamn, bastu, naturstig och ett litet museum med fiskeföremål.

Drygt fem kilometer norr om Högland ligger Pargas Port och där finns den närmaste butiken på denna etapp. I gästhamnen vid Porten kan du även bada bastu och njuta av restaurangens och kaféets läckerheter.

Från Högland går rutten runt Sandö. Vid havets norra ände utkämpades Skärgårdsslaget, vilket var en av de avgörande striderna under det finska kriget 1808.

Längs rutten mellan Högland och Eknäs finns i huvudsak sommarstugor och privata stränder, så det lönar sig särskilt för paddlare att förbereda sig väl för etappen. Med båt är det lätt att ta i land vid gästbryggan i Eknäs semesterby och paddlare kan ta i land på sandstranden. I semesterbyn finns stugor att hyra, lägerkök, bastu och simstrand. Alternativa ankomstpunkter för etappen är Sarapisto SF-Caravan och Grelsböle gård, både vid sidan av Sagu kommun.

- [Dalskär \(utinature.fi\)](https://utinature.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](https://visitpargas.fi)
- [Eknäs camping \(visitkimitoon.fi\)](https://visitkimitoon.fi)

8. Etapp Eknäs–Vuohensaari

Den sista etappen på Havsörnarnas rutt går från Eknäs på Kimitoön tillbaka till Vuohensaari i Salo. Längs vägen ser du Angelniemi ståtliga träkyrka och byn Kokkila.

Bild: OneTake Productions

Längs denna etapp kan man bland annat besöka kyrkogården av Angelniemis vackra träkyrka från 1772, som ligger i den norra änden av Kimitoön. Kyrkan används främst sommartid.

När resan fortsätter från Kimitoön mot Salo, finns nästa möjliga hållplats i Kokkila by vid Halikkovikens strand. Du hittar bland annat en tillgänglig sandstrand för hela familjen samt Lossinranta, en sommarrestaurang med rockkänsla, som bjuder på till exempel förfriskningar.

Bild: OneTake Productions

Efter den vackra ön Angelansaari hittar du ön Vartsalansaari och byn Vartsala på fastlandet, där Pirunvuori är hem för en av Finlands största jättegrytor.

Havsörnarnas rutt avslutas i Vuohensaari där det finns bland annat campingområde, kafé- och restaurangtjänster, naturstig och badstrand.

- [Angelniemi kyrka, på finska \(salonseudakunta.fi\)](https://salonseudakunta.fi)
- [Kokkila, på finska \(visitsalo.fi\)](https://visitsalo.fi)
- [Vuohensaari camping, på finska och engelska \(vartsala.fi\)](https://vartsala.fi)

- [Detaljerad ruttkarta och beskrivning av ruttdestinationerna på Outdoor Active service \(outdooractive.com\)](https://outdooractive.com)
- [Upplev mer skärgård och byar vid sydvästkusten \(visitkimitoon.fi\)](https://visitkimitoon.fi)
- [Titta på en video av alla upplevelserutter \(youtube.com\)](https://youtube.com)
- [Visit Salo, på finska \(visitsalo.fi\)](https://visitsalo.fi)
- [Visit Kimitoön \(visitkimitoon.fi\)](https://visitkimitoon.fi)
- [Visit Pargas \(visitpargas.fi\)](https://visitpargas.fi)
- [Forststyrelsen \(utinaturen.fi\)](https://utinaturen.fi)

Upplevelserutten vid sydvästkusten har producerats inom ramen för projektet Coastal Bootcamp 2018–21. Samarbets- och utvecklingsprojektet finansieras ur Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Projektpartner är Kimitoön, Forststyrelsen, Pargas och Yrityssalo.

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Havsörnarnas rutt

